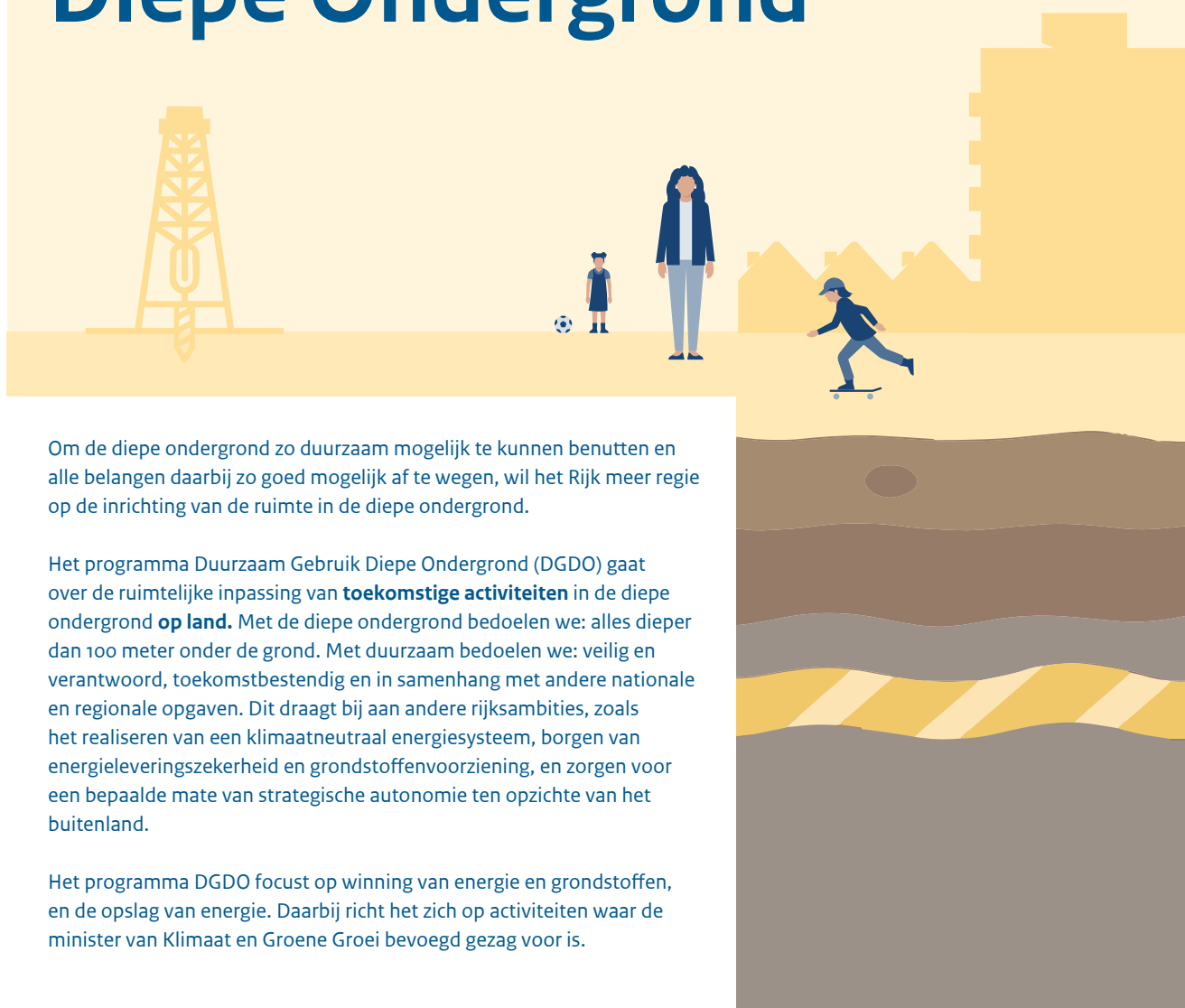

Hoofdpijnen van het programma

Duurzaam Gebruik Diepe Ondergrond

Om de diepe ondergrond zo duurzaam mogelijk te kunnen benutten en alle belangen daarbij zo goed mogelijk af te wegen, wil het Rijk meer regie op de inrichting van de ruimte in de diepe ondergrond.

Het programma Duurzaam Gebruik Diepe Ondergrond (DGDO) gaat over de ruimtelijke inpassing van **toekomstige activiteiten** in de diepe ondergrond **op land**. Met de diepe ondergrond bedoelen we: alles dieper dan 100 meter onder de grond. Met duurzaam bedoelen we: veilig en verantwoord, toekomstbestendig en in samenhang met andere nationale en regionale opgaven. Dit draagt bij aan andere rijksambities, zoals het realiseren van een klimaatneutraal energiesysteem, borgen van energieleveringszekerheid en grondstoffenvoorziening, en zorgen voor een bepaalde mate van strategische autonomie ten opzichte van het buitenland.

Het programma DGDO focust op winning van energie en grondstoffen, en de opslag van energie. Daarbij richt het zich op activiteiten waar de minister van Klimaat en Groene Groei bevoegd gezag voor is.

Energietransitie en de rol van de diepe ondergrond

Diepe ondergrond

In Nederland vinden verschillende activiteiten plaats in de diepe ondergrond op land. Vroeger betrof het steenkoolwinning uit de mijnen in Limburg; nu gaat het om de winning van aardgas, aardolie, aardwarmte en zout, en de opslag van gas. En in de toekomst om waterstofopslag.

Klimaatneutraal in 2050

Nederland wil in 2050 klimaatneutraal zijn en stapt geleidelijk over van fossiele naar duurzame energie. De diepe ondergrond speelt hierin een belangrijke rol. Zo is er nog niet voldoende duurzame energie beschikbaar om helemaal te stoppen met de winning van aardgas. Aardgas uit het buitenland importeren betekent bovendien meer uitstoot van CO₂ en maakt Nederland afhankelijk van landen waarvan we niet afhankelijk willen zijn. Olie- en gaswinning uit eigen bodem vergroot de energieleveringszekerheid van Nederland tijdens de periode waarin energievoorziening uit alleen duurzame bronnen nog niet toereikend is.

Aardwarmtewinning en waterstofopslag

Tegelijkertijd stimuleert Nederland duurzame ontwikkelingen als waterstofopslag en de winning van aardwarmte (geothermie). Waterstofopslag zal plaatsvinden in zoutcavernes, ontstaan door zoutwinning in de diepe ondergrond. Door hun opslagcapaciteit, veiligheid en lage kosten zijn zoutcavernes heel geschikt om waterstof in op te slaan.

Waterstof is een belangrijke energiedrager voor de toekomst en kan op duurzame wijze geproduceerd worden, bijvoorbeeld uit wind- of zonne-energie. Daarmee kunnen we de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen. Door waterstof op te slaan in zoutcavernes creëren we een energiebuffer voor de momenten waarop vraag en aanbod van energie niet gelijk zijn. Bijvoorbeeld wanneer er geen energie is van zon of wind.

Aardwarmte gebruiken we om huizen, gebouwen en kassen te verwarmen. Het is een duurzame, alternatieve warmtebron voor aardgas. Ongeveer een kwart van de Nederlandse toekomstige duurzame warmte kan geleverd worden door aardwarmte, als daarvoor ook geïnvesteerd wordt in de benodigde warmtenetten.

Ruimtelijke puzzel op meerdere niveaus

Met het programma DGDO brengen we in beeld welke bijdrage de diepe ondergrond waar en wanneer kan leveren aan het duurzame energiesysteem. Bij de inrichting ervan willen we ook rekening houden met regionale, ruimtelijke opgaven in de fysieke ruimte. In het programma ontwikkelen we randvoorwaarden voor kansen en knelpunten die bij die inrichting kunnen ontstaan.

Ondergrondse en bovengrondse functies en activiteiten willen we beter en integraler op elkaar af stemmen. Dat vraagt om een goed samenspel tussen Rijk en decentrale overheden.

Zo nemen we meer regie op activiteiten in de diepe ondergrond, dragen we bij aan de energie- en grondstoffentransitie, én bieden we ruimte aan andere ruimtelijke ontwikkelingen, bovengronds en ondergronds.

Maatschappelijk verantwoord

Op plekken in Nederland waar activiteiten in de diepe ondergrond plaatsvinden, hebben mensen in de omgeving zorgen. Het perspectief op het gebruik van de diepe ondergrond is in de loop van de jaren veranderd. Het maatschappelijk draagvlak voor gaswinning op land is bijvoorbeeld niet meer vanzelfsprekend.

De Rijksoverheid heeft geleerd van de ervaringen met gaswinning in Groningen. Zo is de gaswinning in het Groningerveld helemaal gestopt en is het veiligheidsbelang voor inwoners beter verankerd in wet- en regelgeving. Het Groningerveld was uitzonderlijk groot: het grootste gasveld van Europa. De gasvelden waaruit we op land nu nog gas winnen, zijn ten minste 400 keer kleiner dan het Groningerveld. Ook zijn nieuwe methodieken ontwikkeld om risico's van activiteiten in de diepe ondergrond beter te kunnen beoordelen.

Met het programma DGDO gaat de Rijksoverheid nog een stap verder. We ontwikkelen aanvullende randvoorwaarden voor een maatschappelijk en ruimtelijk verantwoord gebruik van de diepe ondergrond. Zo draagt het bij aan meer regie en duidelijke kaders voor de toekomstige benutting ervan, in samenhang met andere ruimtelijke opgaven, boven en onder de grond.

Doelen, resultaten en aanpak

Meer inzicht in ruimtelijke opgaven

Het programma DGDO geeft inzicht in de potentie van het gebruik van de diepe ondergrond in relatie tot de verwachte, toekomstige vraag naar energie en grondstoffen. Daarmee zorgt het voor duidelijkheid over de ruimtelijke opgaven in de diepe ondergrond. Dat inzicht maakt dat we het gebruik van de ondergrond zorgvuldig kunnen afwegen ten opzichte van andere nationale en regionale, onder- en bovengrondse opgaven.

Duidelijke kaders voor ruimtelijke inpassing

DGDO werkt toe naar een visie op het gebruik van de diepe ondergrond en een afwegingskader om antwoord te kunnen geven op de vraag: welke activiteiten willen we waar in de diepe ondergrond, op welk moment en onder welke randvoorwaarden? Daarmee ontstaat duidelijkheid over de kansen en knelpunten voor de stapeling van activiteiten, medegebruik (zoals doorboring) en vergunningsplichtige activiteiten.

Tevens bundelen we bestaand beleid en waar nodig worden de randvoorwaarden voor het gebruik van de diepe ondergrond verduidelijkt of aangescherpt. Dit moet ook verankerd worden via de herziening van de Mijnbouwwet.

Duidelijke rolverdeling

Dit programma biedt zowel helderheid over het betrekken van inwoners bij toekomstige projecten en de rol van operators daarbij, als over het samenspel tussen Rijk, decentrale overheden en andere wettelijk adviseurs.

Maatschappelijke dialoog

We betrekken een brede groep belanghebbenden bij de ontwikkeling van de visie en het afwegingskader voor het toekomstig gebruik van de diepe ondergrond. Daarvoor starten we in het voorjaar van 2025 een zogenoemde maatschappelijke dialoog over een aantal inhoudelijke thema's. De inzichten daaruit benutten we om de visie en het afwegingskader te ontwikkelen. Het gaat om de volgende thema's:

- ruimtelijk en maatschappelijk verantwoord gebruik van de diepe ondergrond;
- participatie en de rol van inwoners en bedrijven daarbij;
- samenspel tussen Rijk, decentrale overheden en betrokken adviseurs.

De maatschappelijke dialoog bestaat uit verschillende onderdelen. In meerdere rondes gaan we in gesprek met medeoverheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Die vinden plaats op zowel ambtelijk als op bestuurlijk niveau, bijvoorbeeld via een bestuurlijke klankbordgroep of in regio- en themasessies.

Daarnaast betrekken we inwoners met een Participatieve Waarde Evaluatie, ook wel een raadpleging genoemd. Zo nemen zij plaats op de stoel van de beleidsmaker: we vragen hen welke keuzes ze zouden maken en om meerdere opties tegen elkaar af te wegen.

Ook onderzoeken we de mogelijkheid om na afloop ervan te starten met een inwonerpanel om nader in gesprek te gaan over de uitkomsten. Op basis van deze uitkomsten worden de criteria voor maatschappelijke en ruimtelijke afwegingen aangescherpt.

Borging

DGDO is een programma onder de Omgevingswet. In een dergelijk programma legt de Rijksoverheid vast hoe zij door beleid en maatregelen om wil gaan met de ruimte in Nederland. De Rijksoverheid mag daar in principe niet van afwijken. Dit noemen we een ‘zelfbindend karakter’.

Het legt dus de randvoorwaarden vast voor nieuwe besluiten van het Rijk, bijvoorbeeld over toekomstige activiteiten in de diepe ondergrond. DGDO vervangt de onderdelen uit de *Structuurvisie Ondergrond* uit 2018 die daarop gericht zijn.

Een milieueffectrapportage (plan-MER) beschrijft onder meer de milieueffecten bij het gebruik van de diepe ondergrond. De aanpak van de maatschappelijke dialoog geeft invulling aan de participatie van medeoverheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners, zoals de Omgevingswet vereist. Als onderdeel van de plan-MER-procedure organiseren we naast de maatschappelijke dialoog ook een aantal formele participatiemomenten.

Tijdshorizon

De horizon van het programma DGDO reikt tot 2050, wanneer het hele energiesysteem CO₂-neutraal zal zijn en er dus ook geen gas- of oliewinning meer plaats zal vinden in Nederland. Na vaststelling geldt het programma als beleidskader voor activiteiten in de diepe ondergrond tot in elk geval 2035. Omdat kennis en techniek zich snel ontwikkelen, herijken we het programma in 2035 en daarna steeds na een aantal jaar. Op die manier blijft het programma optimaal aansluiten bij actuele ontwikkelingen.

Planning

Begin 2025 zijn we gestart met de voorbereidingen voor de maatschappelijke dialoog en het plan-MER-proces. Het streven is dat de maatschappelijke dialoog en de procedure voor de plan-MER gereed zijn in het tweede kwartaal van 2026. Daarna volgt de terinzagelegging van het ontwerpprogramma en de plan-MER. Hierop kan iedereen een zienswijze indienen. De verwachting is dat de minister het definitieve programma DGDO eind 2026 kan vaststellen.

Hoofdpijnen	2025				2026				2027
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
▶ Programma									
		▶ Kennisgeving en start programma DGDO	▶ Uitvoering programma DGDO						
▶ Dialoog									
		▶ Voorbereiding en start maatschappelijke dialoog	▶ Uitvoering maatschappelijke dialoog						
▶ Procedure									
		▶ Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)	▶ Onderzoeksfase plan-MER		▶ Terinzagelegging ontwerpprogramma DGDO en plan-MER			▶ Vaststelling definitief programma DGDO	

Figuur 1: Tijdsplanning van het programma DGDO, per hoofdlijn